

Сучасні напрями розвитку суспільства

Колективна монографія

УДК 009:3(082)
С91

С91 **Сучасні напрями розвитку суспільства:** кол. моногр. – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2022. – 205 с.

ISBN 978-617-7886-36-4

Рецензенти

Штулер Ірина Юрїївна,
*доктор економічних наук, професор,
перший проректор ВНЗ «Національна академія управління»*

Погорїла Світлана Григорїївна,
*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри славїстичної філологїї,
педагогіки і методики викладання
Білоцерківського національного аграрного університету*

Харченко Артем Вікторович,
*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри українознавства, культурологїї та історїї науки
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»*

*Рекомендовано до друку редакційною колегією збірника наукових праць
«Соціально-гуманітарний вісник» (протокол № 4-мн від 30.05.2022)*

У монографії висвітлюються актуальні питання сучасних напрямів розвитку суспільства. Досліджуються проблеми розвитку педагогіки, соціології, філософії, психології, соціальних комунікацій, спорту, фізичної культури, туризму, мистецтвознавства, культурології, філології, історії, економіки, управління, права. Монографія буде корисною науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також широкому колу осіб, які цікавляться сучасними напрямками розвитку суспільства.

ISBN 978-617-7886-36-4

© СГ НТМ «Новий курс», 2022
© Автори, 2022

Розділ перший.**Педагогіка, соціологія, філософія, психологія,
соціальні комунікації**

1.1.	Модернізація організаційних форм навчання у ЗВО в умовах парадигмальних змін: теоретичні основи	...	6
1.2.	Psychological principles of ethics as a result of oversaturation of barbarism in human relations	...	13
1.3.	The study that was killed:phantom reflections on moral capitalin modern poetry in ukrainian and russian	...	17
1.4.	Семантичні аспекти поняття «толерантність»	...	22
1.5.	Фактори ефективності стратегії цілісного використання інструментів онлайн комунікації для побудови персонального бренду HR директора компанії	...	30
1.6.	Естетизація війни: неолібералізм, нарцисизм, діджиталізація	...	39
1.7.	Формування цифрової компетентності майбутніх інженерів під час розв'язування фізичних задач	...	50
1.8.	Концепції «навчання впродовж життя» та «безперервне навчання» в системі навчання дорослих	...	56
1.9.	Formation of a knowledge system about the geographical shell in the process of studying the course «General earth science»	...	61
1.10.	Formation of pedagogical skills of future teachers of geography on ecological education in the conditions of secondary school	...	66
1.11.	The value of the course «Geology with educational practice» in the environmental education of future teachers of geography	...	72
1.12.	Викладання дисципліни «Етика ділового спілкування» як засіб формування комунікативних компетентностей у студентів технічних ЗВО у міжкультурному середовищі	...	77

Розділ другий.**Мистецтвознавство, культурологія, філологія,
історія**

2.1.	Небо як осягнена далечінь у поезії Марії Тіллó «Поринути у втішну прохолоду!»	...	82
2.2.	Особливості художньої виразності у відтворенні реалій епохи в романі Галини Тарасюк «Блудниця вавилонська»	...	86
2.3.	До питання виникнення й ранньої історії Ужгорода	...	92
2.4.	Кількісні та конотаційні характеристики німецькомовних фразеологізмів з гастрономічним компонентом	...	99
2.5.	Категорії «символ» та «світло» в структурі середньовічної естетики	...	103
2.6.	До питання використання перекладу при навчанні української мови як іноземної на початковому етапі	...	113

Розділ третій.**Економіка, юриспруденція, політика,
публічне адміністрування**

3.1.	Legal regulation and international cooperation between the EU and Ukraine	...	118
3.2.	Інвестиційні засади забезпечення розвитку економіки України	...	127
3.3.	Політико-правова роль європейського парламенту в процесі застосування ст. 50 Договору про Європейський Союз	...	135
3.4.	Щодо внутрішнього контролю майна комунальної власності територіальних громад	...	142
3.5.	Сутність, структура та стратегічні аспекти забезпечення економічної безпеки підприємства	...	149
3.6.	П'ять глобальних проблем економіки	...	156

	Стор.
3.7. Економічна необхідність та розвиток особистого страхування в Україні	... 160
3.8. Ціннісний підхід у системі функціонування ринку інформаційних технологій	... 170
3.9. Особливості інноваційної політики в агробізнесі України	... 179
3.10. Роль людського капіталу в розвитку міжнародного бізнесу	... 184
3.11. Біоекономіка: необхідність розвитку концепції замкнутого циклу	... 189
3.12. Особливості застосування порівняльного методу в політологічних дослідженнях	... 200

фінансових результатів та довгострокової присутності на міжнародних ринках. Інвестиції в людський розвиток сприяють перетворенню робочої сили у найцінніший актив.

Джерела

1. Кузьмін О. Є., Шахно А. Ю. Оцінка рівня розвитку людського капіталу України в умовах глобалізації. Економіка та держава. 2018. № 4. – С. 7-11.
1. 2.Schultz T. W. The economic importance of human capital in modernization. Education Economics. 1993. – №1. – P. 13-19.
2. Becker G. S. Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis with Special Reference to Education (3rd ed.). Chicago: University of Chicago Press.1993. – 412 p.
3. Organization for Economic Co-operation and Development (OECD). The Well- Being of Nations: The Role of Human and Social Capital. Paris: OECD. 2001. URL: <https://doi.org/10.1787/9789264189515-en>

Будякова Олена Юрійвна

Кандидат економічних наук

Київський національний університет технологій та дизайну

3.11. Біоекономіка: необхідність розвитку концепції замкнутого циклу

Вперше в історії людства ми стикаємося з виникненням єдиної та тісно взаємопов'язаної соціально-екологічної системи планетарного масштабу. Весь світ стикається з безпрецедентною кількістю пов'язаних одна з одною проблем, масштаби яких у найближчі десятиліття лише зростатиме. Це зростаючий попит на продовольство, воду, ресурси та енергію та одночасно боротьба за запобігання змінам клімату та деградації навколишнього середовища, включаючи втрату біорізноманіття, викиди біогенних речовин та деградацію ґрунтів. Вирішення цих складних проблем поряд з необхідністю надання підтримки для соціально-економічного процвітання народонаселення, що зростає, вимагає системної зміни майбутньої економічної моделі [1, с. 209].

У 2015 році держави світу погодили Порядок денний у галузі сталого розвитку на період до 2030 року (Цілі сталого розвитку) [2] та набула чинності Паризька кліматична угода в рамках Рамкової конвенції ООН про зміну клімату [3].

«Цей Порядок денний є планом дій для людей, планети та процвітання. Він також прагне зміцнити загальний мир у більшій свободі. Ми визнаємо, що викорінення бідності в усіх її формах і вимірах, включаючи крайню бідність, є найбільшим глобальним викликом і необхідною вимогою для сталого розвитку. Усі країни та всі зацікавлені сторони, діючи у партнерстві співпраці,

виконуватимуть цей план. Ми рішуче налаштовані звільнити людську расу від тиранії бідності та злиднів, а також зцілити й забезпечити нашу планету. Ми сповнені рішучості зробити сміливі кроки, які вкрай необхідні, щоб перевести світ на стійкий і стійкий шлях. Вирушаючи в цей колективний шлях, ми обіцяємо, що ніхто не залишиться позаду. 17 цілей сталого розвитку та 169 цілей, які ми оголошуємо сьогодні, демонструють масштаби та амбіції цього нового універсального порядку денного. Вони прагнуть розвинути цілі розвитку тисячоліття та завершити те, чого вони не досягли. Вони прагнуть реалізувати права людини для всіх і досягти гендерної рівності та розширення прав і можливостей усіх жінок і дівчат. Вони є інтегрованими та неподільними та врівноважують три виміри сталого розвитку: економічний, соціальний та екологічний» [1].

Загальновизнано також, що модель «звичайного порядку ведення справ» – політика, а також виробничі та споживчі звички, яких дотримувалися досі, – не допоможе досягти цих цілей. Таким чином, ці угоди та цілі може бути визначено як мандат на зміну існуючої економічної моделі на шляху до забезпечення суспільного добробуту.

Цей процес не буде легким чи швидким. Навіть за наявності твердої прихильності та здійсненні конкретних дій знадобляться десятиліття для досягнення Цілей сталого розвитку та цілей Паризької угоди. Це також вимагатиме вкладу з боку всіх секторів економіки. Отже, біоекономіка замкнутого циклу є необхідною стратегією прискорення цієї трансформації.

По-перше, основна увага в сфері біоекономіки приділяється головним чином питанням стратегічного рівня: які в існуючих стратегіях біоекономіки наявні прогалини обмежують можливості підтримки глобальних угод та цілей; чому важливо пов'язувати стратегії біоекономіки та економіки замкнутого циклу, а не просувати їх окремо; з якими ключовими стратегічними елементами має стати успішна стратегія біоекономіки замкнутого циклу.

Парадигма лінійної економіки заснована на використанні викопної сировини, на яку спирався світ з часів промислової революції, що забезпечила суттєвий глобальний соціально-економічний та технологічний розвиток. Але сталося це ціною ескалації використання ресурсів, глобальної деградації навколишнього середовища та безпрецедентного масштабу антропогенного впливу.

Індустріальна епоха забезпечила глобальну економічну конвергенцію, проте з ризиком жертв безпечного робочого простору нашої планети. В результаті проведених у 2015 р. досліджень, що визначають дев'ять планетарних кордонів для забезпечення безпечного робочого простору для людства, було зроблено висновки про те, що чотири з них перетнуті: зміна клімату; втрата цілісності біосфери; зміна системи землекористування; зміна біогеохімічних циклів (фосфор та азот) [4]. Дві з них – зміна клімату та цілісність біосфери – є «основними межами», що означає, що їхня зміна приведе систему Землі в новий стан, який більше не зможе підтримувати нашу економічну систему. Усвідомлення важливості планетарних кордонів стають ще актуальнішими при розгляді питання про населення.

Сьогодні населення планети збільшується на 83 мільйони людей щорічно (як приклад, розмір населення Німеччини). У 2015 р. прогнозувалося, що у 2030 році населення світу досягне 8,5 мільярда людей [5]. Поряд із цим, ключовим соціально-економічним чинником стане безпрецедентне зростання глобального середнього класу. Сьогодні 3 мільярди людей відносяться до світового середнього класу, й очікується, що в майбутньому до нього будуть вносити щорічно такі речі, як: їжу, одяг, зручніші умови життя, можливість пересування, житло.

Для зменшення впливу такого вектору розвитку на навколишнє середовище, економіка і суспільство повинні бути спроектовані по-новому. Необхідно також заручитися політичною підтримкою з боку середнього класу для переосмислення глобалізації та перетворення її на безпрограшний варіант для середнього класу в кожній країні. Політики повинні просувати «ідею інклюзивного зростання», щоб розподіляти та зберігати блага, такі як: глобалізація, технологічні зміни та інновації, які дають усьому суспільству розвиток. Це лише деякі з ключових глобальних драйверів. Інші, такі як: міграція (що посилюється зі зміною клімату), цифровізація та урбанізація, також формуватимуть глобальне суспільство та ринки. За такої ситуації нинішня економічна модель має системний збій, припускаючи необмеженість ресурсів та їх використання. Вона занижує екологічні витрати, пов'язані з її функціонуванням, та важливість природного капіталу для забезпечення її довгострокової життєздатності. Це не створює позитивних стимулів для руху ринку

до економіки, яка процвітає у межах природних відновлюваних меж нашої планети.

Необхідно покращити економічне процвітання та соціальне благополуччя, рухаючись у той же час до процесу подвійного роз'єднання. Цей процес передбачає пропорційне скорочення як використання ресурсів (розподіл ресурсів), так і негативного впливу на навколишнє середовище (розподіл впливу).

При переході від економіки, заснованої на використанні копалин, до низьковуглецевої економіки основна увага в політиці та засобах масової інформації, як правило, приділяється енергетичному сектору. Однак, було підраховано, що при оцінці обсягів екологічних збитків 60-65% пов'язані з виробництвом матеріалів, і лише 35-40% пов'язані з енергетикою [6]. Цей факт наголошує на необхідності розвитку біоекономіки замкнутого циклу. Енергетичний сектор може бути майже повністю декарбонізований у довгостроковій перспективі, але будівельний, текстильний, хімічний сектори та виробництво пластмас залежать від вуглецю. І, отже, використання відновлюваного вуглецю та вуглецю замкнутого циклу могло б зменшити їх негативний вплив на навколишнє середовище [6].

Існує безліч визначень біоекономіки, а також використовуються схожі терміни, такі як економіка, що базується на використанні біоресурсів, та зелена економіка. На практиці біоекономіка виявилася гнучкою концепцією, яка застосовується для багатьох цілей. Найрозповсюдженим є визначення, дане на Глобальному саміті з біоекономіки 2015 р. [7]. Визначення «біоекономіки як наукомісткого виробництва та використання біологічних ресурсів, інноваційних біологічних процесів та принципів для сталого забезпечення товарами та послугами у всіх секторах економіки».

Проте, наголошується на двох ключових аспектах: трансформуюча роль біоекономіки у заміні викопних продуктів (наприклад, пластмас або текстилю на основі нафти), невідновлюваних матеріалів (наприклад, сталі, бетону) або біологічних продуктів, що виробляються з порушенням принципів стійкості (наприклад, бавовни в деяких регіонах); вдосконалення в економіці підходу, пов'язаного з використанням природного капіталу, тобто більш тісна інтеграція цінності природних ресурсів та систем регулювання життєзабезпечення (наприклад, біорізноманіття, постачання прісної води) в економічний розвиток.

Перша частина, як правило, вже добре розуміється на стратегіях біоекономіки, друга – меншою мірою. Довгострокове стійке виробництво природного капіталу залежить від ключової ролі в тому числі лісів, як найважливішої наземної біологічної інфраструктури на європейському континенті. Ліси є найбільшим джерелом відновлюваних біологічних ресурсів, які не конкурують із виробництвом продовольства. Нарешті, поєднання цифрових технологій з біотехнологіями може забезпечити значний прогрес у сфері біоекономіки у майбутньому. Біоекономіка охоплює широкий спектр продуктів та галузей промисловості (а також послуг), таких як будівництво, виробництво біопластиків, пакувальних матеріалів, харчових інгредієнтів, текстилю, хімічних речовин, фармацевтичних препаратів та біоенергетика. Вона також включає пов'язані з продукцією з біоматеріалів такі як: послуги, права інтелектуальної власності, консалтинг, НДДКР, маркетинг, продажу, сервісне обслуговування техніки, адміністрування та інше. Екосистемні послуги, такі як рекреація, туризм та водопостачання, також є частиною біоекономіки. Незважаючи на важливість для різних галузей, біоекономіка повинна розглядатися цілісним чином з огляду на її повний потенціал для забезпечення широких соціальних, економічних та екологічних вигод на рівні суспільства.

1. Інклюзивне економічне зростання та створення робочих місць. Використання біологічних ресурсів забезпечує ширші можливості для сталого інклюзивного зростання, ніж використання викопних ресурсів. Зазвичай нафтові активи та доходи, які від них надходять, належать відносно небагатьом. З іншого боку, в ЄС налічується 16 млн приватних лісовласників, а держави-члени (громадяни) ЄС мають одну третину площі лісів. Розподіл, характер володіння та характеристики лісових біологічних ресурсів забезпечують високий потенціал для всебічного економічного розвитку та створення робочих місць, у тому числі у сільських районах. У тих випадках, коли біологічні ресурси належать небагатьом або відсутні добре функціонуючі ринки, необхідно створити інституційне середовище, що забезпечує інклюзивне зростання.

2. Поява «кліматично нейтральних» міст та галузей промисловості. У міських районах проживає половина населення світу, і у 2014 році майже три чверті населення 28 країн ЄС проживало у міських районах. На міста припадає понад 80% світового економічного виробництва, вони споживають близько

двох третин світової енергії та понад 70% глобальних викидів парникових газів (Світовий банк). Цілі сталого розвитку мають конкретну мету (№ 11) для сталого розвитку міст та громад – «зробити міста інклюзивними, безпечними та стійкими». Важливу роль цьому може зіграти біоекономіка замкнутого циклу. Будівельні блоки на основі біомаси з целюлози, геміцелюлози, лігніну та екстрактивних речовин доступні вже сьогодні й в майбутньому можуть все частіше використовуватися як основа для матеріалів у багатьох секторах та продуктах. Такий розвиток подій у поєднанні з використанням озелених територій та лісів у міських районах може забезпечити важливі природоохоронні рішення для розвитку міст, стійких до зміни клімату.

3. Біологічний капітал та екологічна стійкість Європи. Біоекономіка та біорізноманіття мають розглядатися як дві сторони однієї медалі. Біорізноманіття має визнаватися як найважливішу частину природного капіталу, а також оцінюватися й керуватися як пріоритет. По-перше, біорізноманіття підвищує продуктивність та стійкість екосистем. По-друге, довгострокові інвестиції в біоекономіку можуть покращити біорізноманіття та сприяти адаптації до зміни клімату [8]. Існуюча лінійна економіка, заснована на використанні викопної сировини, загрожує біорізноманіттям через її вплив на зміну клімату, виробництво токсичних відходів.

4. Синергізм з розвитком енергетики та забезпеченням продовольством. Біоекономіка повинна забезпечувати синергізм для сталого виробництва відновлюваної енергії на основі використання біомаси з деревини, непродовольчих сільськогосподарських та харчових відходів. Вона повинна просувати замкнені кругові цикли елементів живлення: елементи живлення (в основному фосфор, калій та азот) необхідно відновлювати та запобігати їх витоку. Потрібно уникати негативних наслідків біовиробництва, таких як розширення сільськогосподарських кордонів (яке може призвести до знеліснення та втрати цінних місць проживання) та забруднення добривами та пестицидами ґрунту, водою та атмосфери.

Біоекономіка повинна забезпечувати стійке використання поживних речовин за рахунок ефективнішого використання добрив. Вона може також сприяти відновленню вуглецю у ґрунті, наприклад, шляхом його повернення до нього. Так, регенеративні методи ведення сільського господарства допомагають знизити вміст CO₂ в атмосфері, а також покращувати родючість ґрунту та підвищувати стійкість до повеней та посух. Ці методи включають

щорічні засадження полів та агролісівництво, яке поєднує в собі вирощування сільгоспкультур, дерев й ведення тваринництва. Для Європи життєво важливим є не тільки накопичення CO₂ у ґрунті, але й покращення родючості ґрунтів, зменшення впливу посух та підвищення стійкості до ерозії.

На шляху до нової парадигми біоекономіки замкнутого циклу Цілі сталого розвитку та Паризька угода щодо клімату поставили глобальні та всеосяжні суспільні цілі на майбутні десятиліття. Найважливішим є питання, як досягти цих цілей. Необхідною частиною відповіді на це буде перехід до біоекономіки замкнутого циклу. Це стратегія та інструмент, що дозволяє досягти Цілі сталого розвитку та пом'якшення наслідків зміни клімату й адаптації до них.

Економіка замкнутого циклу, за визначенням Фонду Еллен Макартур, «носить відновлювальний та замкнутий характер й спрямована на те, щоб продукти, компоненти та матеріали завжди залишалися максимально корисними та цінними з урахуванням відмінностей між технічними та біологічними циклами».

Економіка замкнутого циклу спрямована на розробку продуктів, які проходили цикл розбирання/демонтажу й повторного використання, а також на ліквідацію відходів. Біоекономіка дає можливість замінити викопні, невідновлювані та не біорозкладні матеріали відновлюваними та біорозкладними. Вона також може запропонувати нові функції для матеріалів на біологічній основі, такі як триваліший термін служби, вища витривалість, менша або нульова токсичність та інші, які економіка замкнутого циклу сама по собі запропонувати не може. Тому об'єднання двох концепцій – економіки замкнутого циклу та біоекономіки – має сенс та створює умови для синергізму [9].

Біоекономіка та економіка замкнутого циклу власними силами не мають можливості забезпечення сталого розвитку; їх необхідно створювати на засадах стійкості. Для цього дуже важливо, щоб виробництво біоматеріалів не конкурувало з виробництвом продуктів харчування й не мало негативного впливу на інші екосистемні послуги (біорізноманіття, захист від зміни клімату та від стихійних лих тощо). У той же час, економіка замкнутого циклу повинна зменшити свою залежність від копалин та невідновлюваних матеріалів із високим екологічним слідом. Невід'ємною частиною створення синергізму є оцінка того, як біомаса та біорозкладні матеріали поведуться в умовах економіки замкнутого циклу, наприклад, наскільки легко здійснюється

повторне використання у виробництві або, наприклад, у разі, коли можливості рециркуляції матеріалу вичерпані. Це означає, що при плануванні нових біопродуктів вже на етапі проєктування повинні враховуватися можливості повторного використання та необхідність рециркуляції.

Рішення, що ґрунтуються на використанні біоресурсів, можуть сприяти пом'якшенню зміни клімату та підвищенню ресурсної безпеки порівняно з варіантами рішень на основі викопних ресурсів; вони є більш регенеративними та відновними за своєю природою і, отже, краще адаптовані до проєктів замкнутого циклу. Це включає високий потенціал біологічних відходів (наприклад, гною тварин, стічних вод або інших біопродуктів) для виробництва добрив, хімічних речовин та енергії. Крім того, такі біопродукти, як наноцелюлоза, можуть використовуватися для підвищення циркуляції поточних потоків відходів (за рахунок кращого й менш екологічно проблемного очищення стічних вод) та зменшення екологічної шкоди, наприклад, як розливи нафти в морях й озерах.

Отже, біоекономіка може допомогти створити економіку, яка менше залежить від невідновлюваних ресурсів, включає замкнені цикли переробки, у тому числі вторинної, і менше забруднює навколишнє середовище. З іншого боку, економіка замкнутого циклу може допомогти зробити біоекономіку більш ресурсоефективною та відновною за своєю природою. Таким чином, концепції біоекономіки та економіки замкнутого циклу явно посилюють одна одну.

Природний капітал може бути визначений як світові запаси природних активів, які включають геологічні об'єкти, ґрунт, повітря, воду, ліси та все живе (іноді також позначається як зелений капітал). Що робить його природним, то це те, що людству безкоштовно надає його природа. Це капітал, оскільки він є внеском у виробництво, під час якого, своєю чергою, створюється потік товарів та послуг на благо людей. Наприклад, стійко керовані ліси можуть забезпечити безперервний приплив деревини, у той час як надмірне використання цього ресурсу призведе до деградації або навіть зникнення. З природного капіталу люди отримують також широкий спектр послуг, часто званих екосистемними послугами, які уможливають власне людське життя. До найбільш очевидних відносяться набуття їжі, води та біомаси, яка використовується для одержання палива, будівельних матеріалів, хімічних речовин, одягу

та ін. Ще менш відчутні культурні екосистемні послуги, такі як: можливість відпочинку на природі або отримання натхнення, яке черпається з дикої природи та навколишнього середовища.

Перевага розгляду природи як сукупності активів у тому, що її можна оцінити в економічних розрахунках, й тому про неї варто подбати. Чим більш мізерною вона стає, тим вище її слід оцінювати. Однак ці послуги часто не є «предметом обміну» на ринках й тому не мають грошової цінності. У результаті їх важливістю можуть знехтувати, навіть якщо вони необхідні підтримки життя землі.

Підхід до обліку природного капіталу спрямований на те, щоб оцінити його в грошах. Хоча деякі можуть принципово заперечувати проти надання грошової цінності природі, недотримання цього може легко призвести до ігнорування природного капіталу соціальних рішень й, отже, може призвести до його виснаження.

Глобальна ініціатива «Економіка екосистем та біорізноманіття» [10] спрямована на те, щоб зробити цінності природи видимими. Основна мета «Економіки екосистем та біорізноманіття» полягає в обліку цінностей біорізноманіття та екосистемних послуг у процесі прийняття рішень на всіх рівнях. «Вона спрямована на досягнення цієї мети шляхом застосування структурованого підходу до оцінки, що допомагає особам, які приймають рішення, визнати широкий спектр переваг, що забезпечуються екосистемами та біорізноманіттям, продемонструвати їх цінність з економічної точки зору та, де це доречно, відображати цю цінність у процесі прийняття рішень» [10]. Таким чином, істотною частиною біоекономіки має бути облік природного капіталу, його вимір та оцінка.

Наявність подібних типів концепцій, пов'язаних із забезпеченням сталого розвитку, таких як біоекономіка, економіка замкнутого циклу та зелена економіка, актуалізує питання щодо цінності нових концепцій біоекономіки замкнутого циклу.

D'Amato та інші [11] використали аналіз на основі машинного інтерпретування та розглянули близько 2000 наукових статей, присвячених економіці замкнутого циклу, зеленій економіці та біоекономіці. Результати показують, що в науковій літературі існують значні відмінності між концепціями, наприклад, з точки зору проблем, що виділяються, регіональних відмінностей у тому, наскільки важливою вважається конкретна концепція (наприклад, у

Китаї, Європі та Північній Америці), та наративів, що використовуються для обґрунтування концепцій.

З наукової точки зору та з погляду майбутніх досліджень, точні визначення, цілі та відмінності між концепціями видаються дуже важливими. Можлива додаткова цінність нової концепції біоекономіки замкнутого циклу в цьому контексті полягає в тому, що вона могла б сприяти об'єднанню двох вже існуючих важливих концепцій та напрямків досліджень (біоекономіка, економіка замкнутого циклу), що дозволило б упорядкувати дослідницький порядок денний та забезпечити синергізм між цими концепціями.

З політичної та практичної точок зору наявність декількох різних, але досить тісно пов'язаних між собою концепцій, що стосуються сталого розвитку, звичайно, небажано. Навіть якщо в короткостроковій перспективі запровадження ще однієї нової концепції може створити плутанину, у довгостроковій перспективі її можна зменшити, поєднавши дві вже популярні концепції. Від цього могли б виникнути додаткові переваги. Як показано D'Amato та ін. [11], у літературі економіка замкнутого циклу, як правило, має тенденцію фокусуватися на промислових процесах у міському середовищі та роз'єднанні використання ресурсів та економічної продукції, у той час як біоекономіка фокусується на інноваціях на основі біологічних ресурсів та практиці землекористування у контексті розвитку сільських районів. Концепція біоекономіки замкнутого циклу поєднує ці дві тенденції та пов'язує міські та сільські громади, чого нині не вистачає.

Якщо біоекономіка, в основному, буде зосереджена на розробці матеріалів та енергії на основі біологічних ресурсів та не враховуватиме аспекти циклічності, вона надто ризикує стати сценарієм «звичайного способу ведення справ». Циклічність означає вирішення питань утилізації, повторного використання та ресурсоефективності вже на етапі проєктування виробу або послуги. Це також покращує осмислення життєвого циклу та ланцюжка створення вартості. Одним із наслідків цього є те, що підприємствам у галузі біоекономіки необхідно розширити рамки свого мислення за межі своєї традиційної спрямованості та знайти способи ширшої та різноманітнішої співпраці з різними суб'єктами. Не можна задовольнити вимогу забезпечення циклічності, працюючи лише у мережах B2B «бізнес-бізнесу». Також необхідно враховувати роботу із споживачами та способи організації переробки та повторного використання продуктів за підсумками

першого етапу. Потрібно оптимально спроектувати життєвий цикл нового біопродукту й переробку та повторне використання для задоволення вимог циклічності.

Аналогічним чином, при розробці стратегій політики не можуть просто просувати розвиток біоекономіки, поки цей розвиток також не задовольнятиме вимоги циклічності. У контексті Європейського Союзу злиття концепцій біоекономіки та економіки замкнутого циклу могло б створити синергізм адміністративного та ресурсного забезпечення та допомогти подолати вузьковідомчий тип мислення та діяльності.

Використання подібних типів концепцій, таких як біоекономіка, економіка замкнутого циклу та зелена економіка, швидше за все, продовжиться. Але політично відмінності цих концепцій можна зменшити, інтерпретуючи всі ці концепції як інструменти, створені задля досягнення Цілей сталого розвитку та цілей Паризької угоди. У цьому сенсі всі вони інтегровані, незважаючи на дещо різний фокус щодо пропонуванних дій.

Отже, можна зробити висновки: нинішня лінійна економічна модель, заснована на використанні копалин, призвела до того, що наше суспільство вже перейшло деякі планетарні межі безпечного робочого простору, необхідного для людства. Біоекономіка замкнутого циклу необхідна, щоб мати можливість жити в межах планетарних кордонів та досягти Цілей сталого розвитку та цілей Паризької кліматичної угоди. Стратегії біоекономіки та економіки замкнутого циклу мають бути об'єднані та совекторні. Біоекономіка замкнутого циклу – це більше, ніж біоекономіка чи економіка замкнутого циклу окремо. Потрібен заснований на фактичних даних опис (нарратив) біоекономіки замкнутого циклу для залучення суспільства, особливо міського населення, на підтримку політики, необхідної для реалізації стратегії біоекономіки замкнутого циклу. Ключовим підходом у розвиток біоекономіки замкнутого циклу є взяття до уваги потенціалу природного капіталу.

Джерела

1. Будякова О. Ю. Біоекономіка: соціально-економічний аспект. Креативний простір України та світу: кол. моногр. – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2022. – С. 209-217.
2. Transforming our world 2030 Agenda for Sustainable Development. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld/publication>
3. L'Accord de Paris | CCNUCC – UNFCCC. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://unfccc.int/fr/processus-et-reunions/l-accord-de-paris/l-accord-de-paris>
4. Steffen et al., 2015. Planetary Boundaries: Guiding human development on a changing planet. Science Vol. 347 no. 6223.
5. United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division, 2015. World Population Prospects: The 2015 Revision, World Population 2015 Wallchart. ST/ESA/SER.A/378.

6. UNEP, 2017. Resource Efficiency: Potential and Economic Implications. A report of the International Resource Panel.
7. Global Bioeconomy Summit. 2015. URL: <http://gbs2015.com/the-summit>. 10.10.2015; http://gbs2015.com/fileadmin/gbs2015/Downloads/Communique_final.pdf
8. Nabuurs G.-J., Delacote P., Ellison D., Hanewinkel M., Lindner M., Nesbit M., Ollikainen M. and Savarese A., 2015. A new role for forests and the forest sector in the EU post-2020 climate targets. From Science to Policy 2. European Forest Institute.
9. Antikainen R. et al. 2017. Renewal of forest based manufacturing towards a sustainable circular bioeconomy. Reports of the Finnish Environment Institute 13/2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/186080>
10. ТЕЕВ (The Economics of Ecosystems and Biodiversity). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.teebweb.org>
11. D'Amato D., Droste N., Allen B., Kettunen M., Lähtinen K., Korhonen J., Leskinen P., Matthies B. D. and Toppinen A., 2017. Green, Circular, Bio economy: a comparative analysis of sustainability concepts. Journal of Cleaner Production.

Березовська-Чміль Олена Борисівна
Кандидат політичних наук, доцент
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника
Кобець Юлія Василівна
Кандидат політичних наук, доцент
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника

3.12. Особливості застосування порівняльного методу в політологічних дослідженнях

На сучасному етапі в наукових колах найбільш поширеним механізмом отримання наукових знань про політичні системи та процеси є застосування порівняльного (компаративного) методу дослідження.

Тематика порівняльних досліджень характеризується переходом від вивчення традиційних інститутів та факторів політичної діяльності (держава, політичні партії, вибори, засоби масової інформації) до осмислення нових явищ в політиці (зовнішнє середовище політичних систем, групові інтереси, неокорпоративізм, нові масові рухи, постматеріальні цінності, етнічні, вікові, мовні та гендерні фактори).

Інтенсивний розвиток технологій збору, обробки та передачі інформації дозволив багатьом недержавним та міжнародним організаціям впродовж останніх років розпочати проведення різноманітних економічних, політологічних, соціологічних досліджень в масштабах всього світового співтовариства, використовуючи бази даних та диверсифіковані джерела

Наукове видання

Колектив авторів

Сучасні напрями розвитку суспільства

Колективна монографія

Видання українською та англійською мовами

Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк цифровий.
Гарнітура Times New Roman. Друк. арк. – 12,0.

Видавець СГ НТМ «Новий курс»
Вул. Манізера, 3, м. Харків, 61002, Україна
Тел.: 097-044-03-09, e-mail: nr1989@ukr.net
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і
розповсюджувачів видавничої продукції:
серія ДК № 6392 від 07.09.2018.